

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi mediapalvelujen yhteisestä kehyksestä sisämarkkinoilla (eurooppalainen medianvapaus-säädös) ja direktiivin 2010/13/EU muuttamisesta”

(COM(2022) 457 final – 2022/0277 (COD))

(2023/C 100/17)

Esittelijä: **Christian MOOS**

Yhteisesittelijä: **Tomasz Andrzej WRÓBLEWSKI**

Lausuntopyyntö	Euroopan parlamentti, 17.10.2022 Euroopan unionin neuvosto, 28.10.2022
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artikla
Vastaava jaosto	työllisyys, sosiaaliasiat, kansalaisuus
Hyväksyminen jaostossa	23.11.2022
Hyväksyminen täysistunnossa	14.12.2022
Täysistunnon numero	574
Äänestystulos	
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	155/0/3

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Tiedotusvälineiden vapaus ja monimuotoisuus ovat ratkaisevan tärkeitä oikeusvaltioperiaatteelle ja liberaalille demokratialle. ETSK pitää valitettavana EU:ssa ilmenneitä huolestuttavia kehityssuuntia. Näin ollen se suhtautuu medianvapautta koskeviin Euroopan komission aloitteisiin myönteisesti.

1.2 ETSK on huolissaan siitä, onko tiedotusvälineiden sisämarkkinoiden toteuttaminen riittävä tapa suojella median vapautta ja moniarvoisuutta. Tärkeimpänä tavoitteena tulisi olla tiedotusvälineiden vapauden ja monimuotoisuuden säilyttäminen unohtamatta sitä, että taloudellinen hyvinvointi on kytköksissä tiedotusvälineiden vapauteen.

1.3 ETSK suhtautuu myönteisesti Euroopan komission toteamukseen siitä, että mediamarkkinoiden keskittyminen ja monopolisoituminen voi olla merkittävä uhka tiedotusvälineiden vapaudelle ja moniarvoisuudelle. Markkinoiden keskittyminen voi kuitenkin olla tarkoituksenmukaista, eikä sillä välttämättä tarvitse olla kielteisiä vaikutuksia.

1.4 Pelkät suositukset ja ei-sitova lähestymistapa asiaan ei riitä. Vapaiden ja riippumattomien tiedotusvälineiden on oltava sitova kriteeri oikeusvaltiota koskevan kertomuksen ja mekanismin käynnistämisen kannalta.

1.5 ETSK suhtautuu myönteisesti ehdotuksiin toimituksellisen riippumattomuuden vahvistamiseksi ja puolustamiseksi. Se korostaa tarvetta säilyttää toimittajien ja kustantajien riippumattomuus.

1.6 Julkiset tiedotusvälineet ovat järkeviä vain, jos ne ovat puolueettomia ja täysin riippumattomia poliittisesta vaikutusvallasta. Riittävät ja vakaat taloudelliset resurssit ovat ratkaisevan tärkeä suojatoimi, jos tarkoituksenmukaisella valvontajärjestelmällä varmistetaan niiden käytön tehokkuus.

1.7 ETSK katsoo, että tiedotusvälineiden omistajuutta koskevat sitovat avoimuusvaatimukset ovat tärkeitä. Asetetut vaatimukset eivät kuitenkaan saa aiheuttaa kohtuutonta hallinnollista rasitetta pienille tiedotusvälineille.

1.8 ETSK on huolissaan eräiden kansallisten sääntelyelinten riippumattomuuden puutteesta ja kehottaa luomaan puitteet, joilla varmistetaan niiden riippumattomuus.

1.9 ETSK suhtautuu myönteisesti eurooppalaisen mediapalvelulautakunnan perustamiseen, mutta korostaa, että sen on oltava täysin riippumaton, koska EU:n olisi toimittava esimerkkinä parhaista käytännöistä kansallisten sääntelyelinten täyden riippumattomuuden saavuttamiseksi. Ei-riippumattomien kansallisten sääntelyelinten osallistuminen ei ole suotavaa.

1.10 ETSK korostaa, että avoimuus on tärkeää kaikissa sisällön moderointiin liittyvissä prosesseissa erittäin suurilla verkkoalustoilla.

1.11 ETSK suosittaa, että määritellään EU:n laajuiset vähimmäisvaatimukset EU:n nykyisten keskittymisen torjuntaa koskevien säännösten mukaisesti. Se kehottaa lainsäätäjiä hyväksymään sitovia säännöksiä ottaen asianmukaisesti huomioon yrittämisen vapauden ja välttämällä tarpeetonta byrokratiaa ja kustannuksia.

1.12 Jos kansalliset sääntelyviranomaiset eivät kykene arvioimaan riittävästi mediamarckkinoiden keskittymistä, Euroopan komission olisi reagoitava keskittymien torjuntaa koskevan EU:n lain nykyisten säännösten mukaisesti.

1.13 ETSK suhtautuu myönteisesti sitoviin avoimuusvaatimuksiin, jotka koskevat valtion mainonnan rahoitusta.

1.14 ETSK suhtautuu myönteisesti vuotuisen seurantaan ja kehottaa kuulemaan asiaankuuluvia sidosryhmiä ja kansalaisyhteiskuntaa. Se ehdottaa, että seurantatoimia laajennetaan myös muihin tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden suojeluun liittyviin näkökohtiin.

2. Yleiset huomiot

2.1 ETSK toistaa äskettäisen kantansa tiedotusvälineiden vapauden ja monimuotoisuuden merkityksestä liberaalille demokratialle ja oikeusvaltioperiaatteelle, sillä kaikki jäsenvaltiot ovat sitoutuneet näihin periaatteisiin ratifioimalla EU:n perussopimukset, kuten todetaan kattavassa oma-aloitteisessa lausunnossa "Tiedotusvälineiden vapauden ja monimuotoisuuden turvaaminen Euroopassa"⁽¹⁾, lausunnossa "Euroopan demokratiatoimintasuunnitelma"⁽²⁾ ja lausunnossa strategisista häirintätarkoituksessa nostetuista kanteista⁽³⁾.

2.2 Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen totesi asianmukaisesti unionin tilaa vuonna 2021 käsitellessä puheessaan⁽⁴⁾, että tieto on julkinen hyödyke. Ilman vapaata pääsyä riippumattomaan ja luotettavaan tietoon EU:n kansalaiset eivät voi käyttää SEU-sopimuksen 10 artiklan mukaista oikeuttaan osallistua demokratian toteuttamiseen unionissa.

2.3 Yleensä katsoen Eurooppa on edelleen vapaiden ja monimuotoisten tiedotusvälineiden aluetta. Viimeaikainen kehitys EU:ssa on kuitenkin hälyttävää. Toimittajien suojeleminen on erityisesti SLAPP-kanteiden vastaisten välineiden puuttumisen vuoksi edelleen suuri huolenaihe tiedotusvälineiden vapautta suojaavien tehokkaiden sääntelytakeiden osalta. Tiedotusvälineiden moniarvoisuuden seurantaväline 2022⁽⁵⁾ totesi myös, että markkinoiden moniarvoisuuteen kohdistuvat

⁽¹⁾ Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta: "Tiedotusvälineiden vapauden ja monimuotoisuuden turvaaminen Euroopassa" (oma-aloitteinen lausunto) (EUVL C 517, 22.12.2021, s. 9).

⁽²⁾ Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle Euroopan demokratiatoimintasuunnitelmasta" (COM(2020) 790 final) (EUVL C 341, 24.8.2021, s. 56).

⁽³⁾ Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi julkista osallistumista harjoittavien henkilöiden suojelemisesta ilmeisen perusteettomilta tai aiheettomilta kanteilta (strategiset häirintätarkoituksessa nostetut kanteet)" (COM(2022) 177 final – 2022/0117 (COD)) (EUVL C 75, 28.2.2023, s. 143).

⁽⁴⁾ Euroopan komissio 2021, puheenjohtaja Ursula von der Leyenin pitämä unionin tilaa käsittelevä puhe, Strasbourg, 15. syyskuuta 2021.

⁽⁵⁾ Yliopistollinen Eurooppa-instituutti, Tiedotusvälineiden moniarvoisuuden ja vapauden keskus, Application of the Media Pluralism Monitor in the European Union, Albania, Montenegro, the Republic of North Macedonia, Serbia and Turkey in the year 2021, San Domenico di Fiesole 2022.

korkeimmat riskit kaikilla tutkimuksen kattamilla aloilla. Koska poliittinen riippumattomuus ei ole edistynyt lainkaan viime vuosina, seurantaryhmä korostaa, että toimituksellista riippumattomuutta suojaavien tehokkaiden mekanismien puuttuminen useimmissa maissa on merkittävä este alan parannuksille.

2.4 Tiedotusvälineiden vapautteen kohdistuvien sisäisten uhkien lisäksi EU:hun kohdistuu ulkoisia toimia, joilla pyritään manipuloimaan julkista keskustelua Euroopassa. Geopoliittisten jännitteiden lisääntyessä tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden suojeleminen edistää merkittävästi EU:n kykyä selviytyä ulkoisista uhkista.

2.5 Jonkinasteinen myönteinen kehitys osoittaa kuitenkin myös sen, että EU:n lainsäädännöllä voi olla vaikutusta. Tiedotusvälineiden moniarvoisuuden seurantaväline 2022 totesi, että tiedonsaantioikeuden suojeleminen koskevaan indikaattoriin liittyen on tapahtunut myönteistä kehitystä neljässä maassa, ja tämä on osoitus siitä, että väärinkäytösten paljastajien suojeleminen annettu EU:n direktiivi 2019/1937⁽⁶⁾ on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.

2.6 ETSK suhtautuuakin periaatteessa myönteisesti komission aloitteeseen eurooppalaisesta medianvapaussäädöksestä⁽⁷⁾ ja komission suosituksen toimitukselliseen riippumattomuuteen ja omistajuutta koskevaan avoimuuteen liittyvistä sisäisistä takeista media-alalla⁽⁸⁾ seuraavana askeleena kohti tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden suojeleminen ja siten liberaalia demokratiaa EU:ssa.

2.7 ETSK korostaa, että on tärkeää, että eurooppalainen medianvapaussäädös on asetus, jolla on välitön oikeusvaikutus, ja pohtii, onko suosituksen ei-sitova lähestymistapa tehokas sen tavoitteiden saavuttamiseksi. Pelkät suositukset eivät riitä varmistamaan tiedotusvälineiden vapautta ja monimuotoisuutta jäsenvaltioissa. Vapaiden ja riippumattomien tiedotusvälineiden on oltava sitova kriteeri oikeusvaltiota koskevassa vuosikertomuksessa ja mekanismin käynnistämiseksi jäsenvaltioissa, joissa hallitukset loukkaavat median vapautta ja riippumattomuutta.

2.8 Asetuksen oikeudellisenä perustana on SEUT-sopimuksen 114 artikla, jonka nojalla voidaan lähentää sisämarkkinoiden toteuttamista ja toimintaa koskevia jäsenvaltioiden lakeja. Koska taustalla olevat ongelmat ja puutteet ovat luonteeltaan erittäin poliittisia ja liittyvät oikeusvaltioperiaatteeseen perustuvien demokraattisten järjestelmien toimintaan, ETSK on huolissaan siitä, onko tiedotusvälineiden sisämarkkinoiden toteuttaminen riittävä tapa suojelemaan median vapautta ja moniarvoisuutta.

2.9 Asetusehdotuksella on viisi erillistä tavoitetta: a) yhdenmukaistetaan kansallisia sääntöjä ja menettelyjä sellaisten esteiden poistamiseksi, jotka estävät mediayrityksiä toimimasta sisämarkkinoilla ja investoimasta niihin, b) poistetaan ”lasikatot”, jotka rajoittavat ulkomaisten kustantajien investointeja paikallisille kansallisille markkinoille, c) vahvistetaan kaikkien joukkotiedotusvälineiden toimituksellista vapautta rajoittamatta samalla yksityisten kustantajien oikeuksia, d) varmistetaan julkisten tiedotusvälineiden riippumattomuus luomalla pysyviä mekanismeja, jotka ovat vapaita poliitikkojen vaikutusvallasta, ja e) säännellään taloudellisten resurssien myöntämistä, ts. valtion mainontaa. ETSK kyseenalaistaa näiden tavoitteiden hierarkian. Se katsoo, että tärkeimpänä tavoitteena pitäisi olla tiedotusvälineiden vapauden ja monimuotoisuuden säilyttäminen pikemminkin kuin keskittyminen taloudellisiin kysymyksiin, elleivät ne liity selvästi tiedotusvälineiden vapauteen.

2.10 Asetuksesta käy selkeästi ilmi, että komissio haluaa keskittyä sisämarkkinoiden ”vääristymiin” ja avata mediamarkkinat laajemmalle rajatylittävälle kilpailulle erityisesti audiovisuaalisten mediapalvelujen ja videoiden jakamisen osalta. Sen vuoksi asetuksen varsinainen soveltamisala on paljon suppeampi kuin sen otsikko antaa ymmärtää. ETSK katsoo, että tämä lähestymistapa ei riitä puolustamaan tehokkaasti ja tarvittaessa palauttamaan tiedotusvälineiden vapautta ja moniarvoisuutta, jotka ovat uhattuina lähes kaikissa jäsenvaltioissa ja käytännössä lakkautettu eräissä vakavissa tapauksissa. Tästä aiheutuu tuhoisia seurauksia toimittajien työlle ja turvallisuudelle sekä julkisen keskustelun integriteetille ja tiedon luotettavuudelle. Markkinoiden avaamisen yhteydessä on varmistettava samat sananvapauden normit sen varmistamiseksi, että laajempi markkinoille pääsy ei johtaisi ulkomaisten toimijoiden aiheuttamaan markkinoiden monopolisoitumiseen erityisesti köyhemmissä maissa.

⁽⁶⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1937, annettu 23 päivänä lokakuuta 2019, unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojeleminen (EUVL L 305, 26.11.2019, s. 17).

⁽⁷⁾ COM(2022) 457.

⁽⁸⁾ Komission suositus (EU) 2022/1634, annettu 16 päivänä syyskuuta 2022, toimituksellista riippumattomuutta ja omistussuhteiden läpinäkyvyyttä koskevista sisäisistä suojoitoista media-alalla (EUVL L 245, 22.9.2022, s. 56).

2.11 ETSK suhtautuu myönteisesti ehdotuksiin toimituksellisen riippumattomuuden vahvistamiseksi ja puolustamiseksi. Komitea korostaa myös tarvetta säilyttää toimittajien ja kustantajien riippumattomuus eli kustantajien oikeus laatia julkaisun toimituksellinen linja. ETSK on havainnut yhä enemmän poliittista ja taloudellista vaikuttamista useissa EU-maissa sekä julkisessa mediassa että yksityisissä tiedotusvälineissä, joilla on läheiset yhteydet valtaan. Tämä ei sovi yhteen sen kanssa, että tiedotusvälineillä on rooli neljäntenä valtiomahtina. Asetuksessa ei täsmennetä, miten toimituksellinen riippumattomuus voidaan sovittaa yhteen kustantajien tai yksityisten tiedotusvälineiden omistajien laillisten oikeuksien ja etujen kanssa.

2.12 ETSK kannattaa toimenpiteitä, joilla parannetaan kykyä sietää ulkomaista tiedonmanipulointia ja häirintää, kunhan se ei vaikuta sananvapauteen Euroopan unionissa.

2.13 Eurooppalaisessa medianvapaussäädöksessä todetaan media-alan rahoituksen tarve, kuten ETSK ehdottaa lausunnossaan ”Tiedotusvälineiden vapauden ja monimuotoisuuden turvaaminen Euroopassa”⁽⁹⁾. Kyseiset välineet eivät kuitenkaan vielä riitä varmistamaan laadukasta journalismia ja tiedotusvälineiden monimuotoisuutta jäsenvaltioissa. Samaan aikaan ETSK katsoo, että paras edellytys tiedotusvälineiden vapaudelle on sääntelykehys, joka antaa tiedotusvälineille mahdollisuuden rahoittaa itsensä markkinatarjontansa kautta. Julkiset tiedotusvälineet ovat järkeviä vain, jos ne ovat puolueettomia ja täysin riippumattomia poliittisesta vaikutusvallasta. Muussa tapauksessa julkinen rahoitus voi johtaa kaikenlaisiin väärinkäytöksiin ja hallituksen harjoittamaan manipulointiin. Kaikkien tiedotusvälineiden rahoitus-hankkeiden olisi perustuttava erittäin avoimiin sääntöihin ja toimittajien poliittisen riippumattomuuden takeisiin.

2.14 ETSK kannattaa Euroopan tulevaisuutta käsittelevän konferenssin loppuraporttia⁽¹⁰⁾ ja sen sisältämää vahvaa vetoomusta tiedotusvälineiden riippumattomuuden ja moniarvoisuuden edistämisestä (ehdotukset 27(1) ja 37(4), joihin komissio viittaa noudattamatta näihin ehdotuksiin sisältyvää priorisointia).

3. Erityiset huomiot

3.1 ETSK suhtautuu myönteisesti mediapalvelujen vastaanottajien ja niiden tarjoajien oikeuteen ”saada unionissa monipuolista uutis- ja ajankohtaissisältöä, joka on tuotettu mediapalvelujen tarjoajien toimituksellista vapautta kunnioittaen ja julkisen keskustelun edistämiseksi”, kuten 3 artiklassa todetaan.

3.2 ETSK kyseenalaistaa 4 artiklan 2 kohdan c alakohdan suppean soveltamisalan, joka koskee ainoastaan vakoiluohjelmien käyttöönottoa (ainoastaan ”tuotteet, joissa on digitaalisia elementtejä”), ja ehdottaa, että kielletään kaikkien sellaisten laitteiden tai teknologioiden käyttö, joita voidaan käyttää valvontaan.

3.3 ETSK korostaa, että on tärkeää turvata julkisten mediapalvelujen tarjoajien riippumattomuus ja näiden riittävät ja vakaat taloudelliset resurssit (5 artikla), mutta katsoo, että käytössä on oltava tehokas valvontajärjestelmä, jolla varmistetaan resurssien käytön tehokkuus. ETSK katsoo, että riippumaton elin olisi paras vaihtoehto pyrittäessä määrittelemään riittävä rahoitus, joka on tarpeen, jotta julkisten mediapalvelujen tarjoajat voivat täyttää tehtävänsä, kunhan kyseistä elintä ei voida nimittää poliittisesti. Nykyiset suuntaukset julkisten mediapalvelujen tarjoajien rahoituksen politisoimiseksi ovat merkittävä uhka tiedotusvälineiden vapaudelle.

3.4 ETSK katsoo, että 6 artiklan 1 kohdassa määritellyt mediapalvelujen tarjoajien velvollisuudet eivät takaa tiedotusvälineiden omistuksen läpinäkyvyyttä. Tiedotusvälineiden omistukseen liittyvä avoimuuden puute on tärkeä syy (journalististen normien mukaisen) toimituksellisen vapauden ja laadukkaan journalismin puuttumiseen. Mediapalvelujen tarjoajien ja verkkoalustojen on saatettava omistussuhteitaan koskevat tiedot median käyttäjien nähtäville. Tietosuoja ja yksityisyyden suoja eivät saa haitata tiedotusvälineiden omistussuhteiden läpinäkyvyyttä. Asetetut vaatimukset eivät kuitenkaan saa aiheuttaa kohtuutonta hallinnollista rasitetta pienille tiedotusvälineille.

⁽⁹⁾ Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta: ”Tiedotusvälineiden vapauden ja monimuotoisuuden turvaaminen Euroopassa” (oma-aloitteinen lausunto) (EUVL C 517, 22.12.2021, s. 9).

⁽¹⁰⁾ Raportti Euroopan tulevaisuuskonferenssin lopullisista tuloksista (Report on the final outcome), toukokuu 2022.

3.5 ETSK suosittaa, että komission suosituksen 20 kohdassa mainittuja sitovia avoimuusvaatimuksia täydennetään lisävaatimuksilla, jotka mainitaan Euroopan neuvoston ministerikomitean tiedotusvälineiden moniarvoisuudesta ja tiedotusvälineiden omistajuutta koskevasta avoimuudesta jäsenvaltioille antaman suosituksen liitteen kohdissa 4.1–4.6 ⁽¹⁾.

3.6 ETSK katsoo, että on olemassa jonkinasteinen vaara siitä, että komission suosituksessa esitetty ei-sitova lähestymistapa johtaa sääntelyn hajanaisuuteen, joka heikentää yhteismarkkinoiden eheyttä ja direktiivin tavoitteita.

3.7 ETSK katsoo, että 7 artiklassa esitetty viittaus direktiivin 2010/13/EU ⁽¹²⁾ 30 artiklassa esitettyihin vaatimuksiin on liian epämääräinen, jotta voitaisiin varmistaa kansallisten sääntelyviranomaisten tai -elinten riippumattomuus. Näin ollen komitea suosittelee, että määritellään kehys, jolla varmistetaan kansallisten sääntelyelinten riippumattomuus, ja välineet, joilla voidaan korjata mahdollinen kansallisen sääntelyelimen riippumattomuuden puute.

3.8 ETSK ei pidä hyväksyttävänä, että sellaisen kansallisen viranomaisen tai elimen edustaja, joka ei ole täysin riippumaton, osallistuisi ehdotetun eurooppalaisen mediapalvelulautakunnan päätöksentekoon. Jotta voidaan arvioida kansallisten viranomaisten tai elinten riippumattomuutta, asetuksessa on määriteltävä selkeät kriteerit.

3.9 ETSK katsoo, että ehdotettu eurooppalainen mediapalvelulautakunta ei ole riippumaton Euroopan komissiosta, ja kehottaa EU:n lainsäätäjää varmistamaan sen täyden riippumattomuuden. Jos lautakunta ei ole täysin riippumaton Euroopan komissiosta, se ei voi hoitaa mitään valvonta- tai sääntelytehtäviä.

3.10 ETSK suosittaa, että 10 artiklan 5 kohta muotoillaan uudelleen seuraavasti: ”Komissio nimeää lautakuntaan edustajan. Komission edustaja voi osallistua lautakunnan kokouksiin ilman äänioikeutta.”

3.11 ETSK suosittaa, että 10 artiklan 6 kohta muotoillaan uudelleen seuraavasti: ”Lautakunta voi kutsua asiantuntijoita ja tarkkailijoita kokouksiinsa.”

3.12 ETSK torjuu 11 artiklan osalta komission päätöksen alavaihtoehdosta A komission sihteeristön tukeman eurooppalaisen mediapalvelulautakunnan perustamisesta. Vain alavaihtoehdolla B, jolla perustetaan eurooppalainen mediapalvelulautakunta, jota avustaa riippumaton EU:n virasto, voidaan taata lautakunnan riippumattomuus.

3.13 ETSK suhtautuu myönteisesti kaikkien sidosryhmien ja erityisesti kansalaisyhteiskunnan kanssa käytävään jäsennellyyn vuoropuheluun, joka mainitaan 12 artiklan 1 kohdassa. ETSK, joka edustaa kansalaisyhteiskunnan tärkeimpiä aloja (myös työmarkkinaosapuolia), voi asiantuntemuksellaan antaa panoksensa tähän jäsennellyyn vuoropuheluun.

3.14 ETSK suhtautuu myönteisesti kansallisten sääntelyviranomaisten ja -elinten rakenteelliseen yhteistyöhön ja keskinäiseen avunantoon. ETSK suosittaa kuitenkin, että 13 artiklan 2 kohdan soveltamisalaa laajennetaan kattamaan mediapalvelujen sisämarkkinoiden toimintaan, yleiseen turvallisuuteen ja puolustukseen kohdistuvat riskit ja myös muut tiedotusvälineiden vapautteen ja monimuotoisuuden sekä sääntelyviranomaisten ja -elinten poliittiseen riippumattomuuteen kohdistuvat riskit.

3.15 ETSK suhtautuu myönteisesti pyrkimykseen parantaa mediapalvelujen tarjoajien sisällön suojelua erittäin suurilla verkkoalustoilla 17 artiklan mukaisesti ja korostaa avoimuuden merkitystä kaikissa prosesseissa, jotka liittyvät sisällön moderointiin erittäin suurilla verkkoalustoilla edellyttäen, että tässä kohdassa tarkoitetut velvoitteet eivät häiritse suurten verkkoalustojen toimintaa. ETSK suhtautuu myönteisesti 18 artiklassa tarkoitettuun jäsennellyyn vuoropuheluun ja korostaa, että on tärkeää ottaa kansalaisyhteiskunta mukaan 17 artiklan soveltamisen uudelleentarkasteluun.

3.16 ETSK suhtautuu myönteisesti käyttäjien oikeuteen mukauttaa audiovisuaalisen median oletusasetuksia 19 artiklan mukaisesti. Tämän oikeuden toteuttamiseksi laitteiden ja/tai käyttöliittymien käyttäjäystävällisyys on ratkaisevan tärkeää. Valmistajien ja kehittäjien toiminnallisia valmiuksia ei saisi kuitenkaan loukata eikä niiden tulevaa kehitystä saisi rajoittaa. Oletusasetukset on suunniteltava käyttäjäystävällisiksi ja yksinkertaista kieltä käyttäen.

⁽¹⁾ Recommendation CM/Rec(2018)1[1] of the Committee of Ministers to member States on media pluralism and transparency of media ownership, 7. maaliskuuta 2018, https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680790e13.

⁽¹²⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/13/EU, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2010, audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden tiettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta (audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi) (EUVL L 95, 15.4.2010, s. 1).

3.17 ETSK ehdottaa myös, että eurooppalaiselle mediapalvelulautakunnalle (20 artiklan 4 kohta) annetaan oikeus laatia oma-aloitteinen lausunto, jos kansallinen lainsäädännöllinen, sääntely- tai hallinnollinen toimenpide vaikuttaa todennäköisesti mediapalvelujen sisämarkkinoiden toimintaan.

3.18 ETSK toistaa aiemmin ilmaisemansa huolen siitä, että pelkästään markkinapohjainen lähestymistapa tiedotusvälineiden moniarvoisuuden ja vapauden turvaamiseen Euroopassa ei riitä. ETSK myöntää, että mediapalvelujen markkinoilla toimivien yritysten koko voi edistää mediapalvelujen tarjoajien taloudellista kestävyyttä, mutta se suhtautuu myönteisesti Euroopan komission toteamukseen siitä, että mediamarkkinoiden keskittyminen voi olla merkittävä uhka tiedotusvälineiden vapaudelle ja moniarvoisuudelle.

3.19 ETSK suhtautuu myönteisesti 21 artiklassa ehdotettuihin toimenpiteisiin markkinoiden keskittymien avoimuuden lisäämiseksi ensimmäisenä askeleena mediamarkkinoiden keskittymisestä johtuvien, tiedotusvälineiden vapautteen ja moniarvoisuuden kohdistuvien uhkien hillitsemiseksi. Markkinoiden keskittyminen ei välttämättä vaikuta kielteisesti tiedotusvälineiden vapauteen ja monimuotoisuuteen silloin, jos se esimerkiksi auttaa pienempiä tiedotusvälineitä selviämään, mutta on tarpeen torjua keskittymistä, jos se johtaa informaatiomonopoleihin. EU:n on ryhdyttävä toimiin erityisesti mediamogulien ja oligarkkien toteuttamia tiedotusvälineiden haltuunottoja vastaan, koska näillä on usein läheiset suhteet maan johtaviin poliitikkoihin tai jopa kolmansien maiden hallituksiin.

3.20 ETSK muistuttaa, että mediamarkkinat ovat edelleen hyvin hajanaiset, ja kehottaa mittaamaan markkinoiden keskittymistä mediapalvelujen kansallisten markkinoiden lisäksi myös kansallista tasoa alempien markkinoiden hajanaisuuden perusteella. Mediamarkkinoiden keskittyminen alueilla, joilla on vain yksi alueellinen joukkotiedotusväline, on merkittävä uhka median vapaudelle ja moniarvoisuudelle.

3.21 ETSK katsoo, että komission ohjeet tekijöistä, ”jotka on otettava huomioon mediamarkkinoiden keskittymien vaikutusten arvioimisen kriteerijä sovellettaessa” eivät riitä varmistamaan arviointien vertailukelpoisuutta koko EU:ssa. ETSK suosittaa, että arvioinneille määritellään EU:n laajuiset vähimmäisvaatimukset, joita on noudatettava kaikissa jäsenvaltioissa. EU:n vähimmäisvaatimusten lisäksi jäsenvaltioita kehoitetaan laatimaan yksityiskohtaisempia ja perusteellisempia arviointeja.

3.22 Ei-sitovat avoimuusvaatimukset eivät kuitenkaan riitä torjumaan markkinoiden keskittymisen aiheuttamaa nykyistä uhkaa tiedotusvälineiden vapaudelle ja moniarvoisuudelle. Sen vuoksi ETSK kehottaa EU:n lainsäätäjiä hyväksymään tiedotusvälineiden omistajuuden keskittymistä koskevia sitovia säännöksiä, joissa otetaan asianmukaisesti huomioon yritystoimintaan liittyvien päätösten vapaus. Tämän ei kuitenkaan pidä rasittaa tiedotusvälineitä tai media-alan laitoksia ylimääräisellä byrokratialla ja kalliilla menettelyillä.

3.23 ETSK suosittaa myös, että eurooppalaiselle mediapalvelulautakunnalle annetaan (22 artiklan nojalla) oikeus laatia oma-aloitteinen lausunto ”jos 21 artiklan mukaista arviointia tai kuulemista ei toteuteta”. Ei riitä, että markkinoiden keskittymisen arviointi annetaan jäsenvaltioiden tehtäväksi, koska eräät hallitukset tukevat aktiivisesti markkinoiden keskittämistä kriittisten äänien ja opposition tiedotusvälineiden vaimentamiseksi.

3.24 ETSK muistuttaa, että mediapalvelujen sisämarkkinoiden vääristymät vaikuttavat myös tiedotusvälineiden vapauteen ja moniarvoisuuteen, jos vääristymät rajoittuvat yhteismarkkinoiden tiettyihin osiin kansallisella, alueellisella tai jopa kaupunginosatasolla. Kaikissa näissä tapauksissa lautakunnalla on oltava oikeus käynnistää tiedotusvälineiden keskittymien arviointi, jos kansalliset sääntelyviranomaiset tai -elimet eivät sitä tee.

3.25 ETSK suosittaa, että eurooppalaisen mediapalvelulautakunnan tehtäväksi annetaan suorittaa arviointeja, joilla puututaan muihin tiedotusvälineiden vapauteen ja moniarvoisuuteen kohdistuviin uhkiin, jos kansalliset sääntelyviranomaiset tai -elimet eivät sitä tee.

3.26 ETSK suhtautuu myönteisesti 24 artiklan sitoviin avoimuusvaatimuksiin, jotka koskevat valtion mainonnan rahoittamista. Se katsoo kuitenkin, että yli miljoonan asukkaan alueellisia yhteisöjä koskeva poikkeus vaatimuksista on porsaanreikä avoimuuden välttämiseksi. ETSK toteaa, että raportointivaatimukseen liittyvän hallinnollisen taakan on oltava oikeasuhteinen, ja ehdottaa, että määritellään tietyn kansallisen, alueellisen tai paikallisen hallinnon menojen vähimmäismäärä. Jos yhden yhteisön valtion mainontaan vuosittain käyttämät kokonaisuudet jäävät alle kynnysarvon, avoimuusvaatimuksia ei sovelleta.

3.27 ETSK suhtautuu myönteisesti 25 artiklassa säädettyyn vuotuisen seurantaan ja kehottaa kuulemaan asiaankuuluvia sidosryhmiä ja kansalaisyhteiskuntaa seurannan aikana. Seurannan rajoittaminen mediapalvelujen sisämarkkinoiden seurantaan on kuitenkin riittämätöntä. ETSK ehdottaakin, että seurantatoimia laajennetaan kattamaan myös muut tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden suojeluun liittyvät näkökohdat. ETSK suosittaa, että eurooppalaisen mediapalvelulautakunnan tehtäväksi annetaan kehittää indikaattoreita seurantaa varten.

Bryssel 14. joulukuuta 2022.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Christa SCHWENG
